

Seklet

UR INNEHÅLLET:

Är framtiden
förutbestämd?

Kan pendeln
giva svar?

VILDMARKENS FAMNTAG.

En intressant följetong
från landet ovan polcir-
keln – landet, som Gud
skapade för m ä n.

Märkliga böcker.

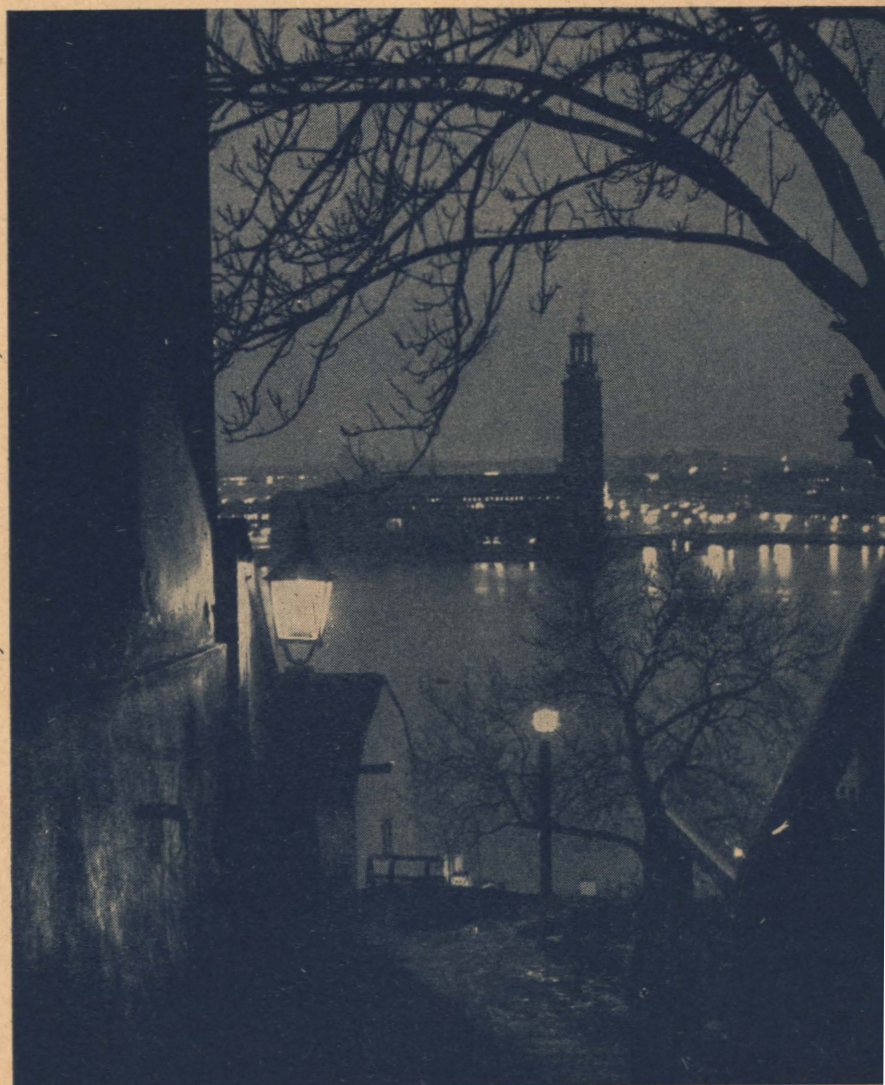
Märkliga
människor.

Husmoderssida.

Ungdomens
och barnens sida.

Vad säger detta ANSIKTE?

Många ha besvarat frågan i nr. 1. Någon ingående frenologisk diagnos kan man ej göra efter detta foto. I allmänhet är det vanskligt med frenologisk bedömning efter foto. Det bör i så fall vara ett polyfoto. Men även där blir bedömningen ganska begränsad, om det är ett yvigt hår. Man får här i första hand göra en fysionomisk bedömning.

Enligt huvudets tredelning (sid. 201 i "Människokunskap") är den mellersta delen förhärskande. Alltså gör sig känslolivet med impulser och passioner gällande. Näsans form och proportioner bestyrker samma sak. Hakans storlek konkurrerar med mellanpartiet, varför man kan vänta sig ett visst oförskräckt och tilltagset framträdande. Men detta kan bli endast mera sporadisk. Den veka formen av hakan, något tillbakaträngd och smal visa, att personen kan inte bli någon psykisk boxare. Den tillbakaträngda hakan hänvisar till omtanke om det egna jaget, en viss egocentrisk läggning. Typen är snarast den leptosoma eller asteniska enl. Kretschmer, tanke- och känslotypen enligt Huter, blandning av den ovala och den triangulära (mest den förre) enl. Leclercq, Mercur- och Marstyp enl. det planetära systemet, intuitions- och känslotyp enl. Jung, sangviniskt — melankoliskt temperament (se "Människokunskap").

De runda formerna och det allmänna intrycket anger en känslfull, något svärmisk och estetisk läggning. Blicken anger något frånvarande, romantiskt. Den amorösa dikten, novellen och romanen skulle förmodli-

gen vara den käraste läsningen. Hon älskar naturligtvis det vackra. Skulle gärna vilja omgiva sitt hem med blommor, pryda sig själv och hemmet med grannlåt. Således har man att vänta ett ombytligt lynne.

Frenologiskt anges en tämligen jämn fördelning av de själslag, som ha sitt säte i pannan. Färgsinnet är markerat, likaså både räkning och musik. Ögonen jämte pannan ange en god språkbegåvning och lätthet att uttrycka sig. Pannan är tillräckligt bred för att ange, att anlagen ligga åt det konstnärliga hållet. Hon skulle lämpa sig i en modeaffär. Höjden av hjässan, så vitt man kan se, anger sinne för det övernaturliga. De logiska organen tyckas ej vara starkt utbildade. Partierna närmast över örat äro tydligen ej dominerande. Har således ej någon våldsam kraft att göra sig gällande eller att bemöta sina medmänniskor. Passar som lärarinna ej för större, men för mindre barn, vilket också varit hennes yrke.

*

Efter moget övervägande har redaktionen beslutat tilldela *Karl Johansson*, Box 2157, Gävle, den utlovade boken. Han skriver i sammandrag följande:

Av bildens något oklara läppställning synes, som om hon skulle ha liksom en fåra gående ned från näsan. Detta skulle då kunna ange ett blygsamt temperament. Det ser även ut som om den korta överläppen vore en aning böjd inåt. Det kan ju betyda en viss härmningsförmåga, men kan även innebära, att den unga kvinnan icke är så oberoende eller självbehärskad, som annars helhetsintrycket vill ange.

Betraktas så hakan, tillhör den ju den runda typen, vilket föder med sig något av barnets vekhet även vid vuxen ålder. På bilden ser det ut som skulle hakan vara något tillbakariktad, vilket kan utvisa en viss svaghet, särskilt i brist på sammanhang i syftemålen.

Ännu svårare är att se något på bilden av öronen. Man får faktiskt intrycket av att örat sluter tätt intill huvudet. Detta är ju vanligen tecken på bristande livlighet.

Som sammanfattning vid besvarandet av frågan: "Vad säger detta ansikte?" må därför, enligt insändaren, svaret bli följande:

Ansiktet är typiskt för en idealist. Det visar oss en person, som i sin föreställningsvärld skådar skönheten, antingen den existerar eller ej.

Vid studiet av föreliggande bild, måste man komma till detta resultat: detta ansikte säger oss, att ägarinnan därav måste i hög grad besitta en smak, som är konst-

närlik. Hennes känsla måste vara djup. Han skulle passa för någon konstnärsbana. Hon är noggrann med sin klädsel. Ett förfinat språk och en god uppfattning av människolivets mening och mål utmärka henne nog. Aning och känsla, snarare än kall förståndsmässighet, styra hennes beräkningar. Hon lägger i dagen en ädel och fin karaktär, men är dock så mänsklig, att hon, som andra unga kvinnor, ej är helt okänslig för beröm eller tadel.

I nästa nummer nytt ansikte.

Två nyheter.

Koncentration
av Ernest Wood. Kr. 3:75.

Denna bok har varit slut i över ett år. Under denna tid steg efterfrågan oavbrutet, varför nu en ny upplaga föreligger. Denna, som är nyöversatt från originalets åttonde, är utökad med ett kapitel som förut ej fanns med.

Kapitelrubriker: Framgång i livet. — Den magiska asken — Ett och annat som hjälper till vid koncentrationsövningar. — Kedjor av guld. — Koncentration i det dagliga livet. — Kontroll över kroppen och sinnena. — Avlägsnande av objudna tankar. — Koncentrationsgymnastik. — Vad meditation är. — Meditationsmetoder. — Hinder för meditation. — Kontemplation. — Tillägg: Mantrisk och symbolisk meditation. (Mantran till Shri Krishna. Meditationen över Shri Krishna.)

*

Hur de små bli till
av C. B. Gaunitz. Kr. 3:—.

Förf. berättar om hur han själv tillsammans med sin hustru söker lära de egna barnen att förstå att livsskapandet är en helgelseakt. Han går igenom skapelsen från de encelligas fortplantning över växter, fiskar, fåglar, däggdjur till människan. Enkelt och naturligt berättar han om livsskapandet: "Det är inte märkvärdigt alls". Skriven för föräldrar kan den även direkt läsas av de små.

LITTERATURFÖRLAGET
Kungstensgatan 46 Stockholm

Redaktör o. ansvarig utgivare:

HARRY BLOM

Red. o. exp. Kungstensgatan 46
Stockholm

Tel. 31 44 20. Postgiro: 529 99.

Utkommer en gång i månaden.

Annonspis 30 öre pr. mm.

Hel sida kr. 160:—

Prenumerationspris:

Helt år kr. 4: 50, 1/2 år kr. 2: 50.

Nr. 1 Januari 1943

Lösnummer 50 öre

Nyborjaren, som intresserar sig för pendelmysteriet, gör klokt i att ägna sig åt den för störande inflytelser mer okänsliga "synålspendeln" och låta guldpendeln vara tills mera erfarenhet vunnits. Synålspendeln begränsar visserligen undersökningsområdet, men det är endast till fördel, när man skall göra experiment. Jag hänvisar den intresserade till artikeln i detta ämne i n:o 1 av Seklet.

Synålspendeln består av en vanlig synål, som upphänges i en enkel tråd av silke eller linne (det kan också lyckas med annan tråd, men i varje fall får tråden icke vara tvinnad) eller ock använder man sig av ett hårstrå, vilket utan tvekan är det bästa materialet.

Tråden hålles mellan pekfingret och tummen i höger hand och nålen får sväva fritt tämligen nära försöksföremålet.

För att prova i hur hög grad man själv är känslig för de verkande krafterna är det lämpligast att börja experimentera med levande föremål. Sålunda kan man hålla pendeln över en katt, en hund eller över en människas hand, men man kan ju ock prova på ägg. Visar det sig då att pendeln slår i cirkel (honkönstecknet) eller rakslag fram och tillbaka (hankönstecknet) så har man fått bevis för att man är känslig och alltså själv kan utföra experiment.

Skulle pendeln hänga stilla över ett ägg eller röra sig på ett obestämt och oroligt sätt, får man icke genast draga den slutsatsen att man saknar känslighet. Pendelns uppträdande kan bero på att ägget är obefruktat och ett sådant förhållande måste ju då i den känsliges hand utvisas på något sätt. Men man får ej heller om pendeln slår cirkel eller rakslag genast draga den slutsatsen att ägget är obefruktat. Hos människan är det så ordnat, att alla ägg äro likartade och icke "könsbetonade" — det är mannen, som bär på könsbetonade könsceller och det är genom sammanslagningen med en sädescell, som det befruktade ägget får sin könsbestämning. Hos fåglarna har hanen de likartade könscellerna som ej äro könsbetonade medan honan har könsbetonade ägg — alltså är även ett obefruktat ägg redan könsbetonat även om det icke fått livsutvecklingskraften.

När man således konstaterat egen känslighet kan man börja med experimenten, och jag skall här nedan berätta om en serie försök, som gjordes i en naturforskares hem. Anmärkas bör att ifrågavarande naturforskare såsom alla vetenskapligt arbetande människor var ytterst kritiskt inställd och icke godtog något som ens antagbart med mindre än att det kunde experimentellt påvisas. Däremot begärde han inga bevis för de verkande krafterna eller för fenomenens inre art, då han visste att för den verkliga forskaren är det ytterst lika oförklarligt att gräset gror som att solen

KAN PENDELN GIVA SVAR?

ilar i en evighet som icke har ände vare sig i tid eller rum.

Sedan vi provat och funnit att forskaren var mycket känslig och att hans fru likaledes var det, började vi våra experiment.

Först ägnade vi vårt intresse åt djurbilder.

Vi togo fram dels fotografier, dels teckningar, dels reproduktioner ur böcker och tidningar. Med ofelbar säkerhet svarade pendeln med cirkel för honkön och rakslag för hankön oberoende av om den som i pendeln visste könet på det avbildade djuret eller icke.

Vi togo sedan fram bilder av bastarder: rackelhane, riporre, och korsningsprodukten mellan fasan och tamhöns m. fl. För alla dessa vägrade pendeln att slå cirkel eller rakslag, den darrade och liksom stötte hit och dit. Nu äro ju ock bastarder i regel sterila, de ha, kan man säga, en "sönderbruten" arvsmassa.

Därefter övergingo vi till att granska fyrfota djur och fingo samma besked som när det gällde fåglarna. Vi togo sedan några konstverk av lera eller keramik, och då en del av de framställda figurernas skapare var närvarande, kunde vi av honom få besked om vilket kön han tänkt sig att figuren skulle representera i de fall, då detta icke tydligt syntes genom konstverkens utformning.

Pendeln visade snällt cirkel eller rakslag, men för ett av konstverken, en stiliserad punghjörn, vägrade pendeln att röra på sig, den hängde dödsstill. Med en viss häpnad meddelade konstnären att han vid skapandet av den figuren icke haft den ringaste tanke på djurets kön.

Vi togo då en liten porslinsfigur föreställande en hund, ett konstverk utfört av en kinesisk mästare. Figuren var långhårig och det var absolut omöjligt att spåra könet i dess utformning. Men pendeln tvekade icke utan slog cirkel. Vi menade då att den kinesiske mästaren haft en hynda till modell eller att han i varje fall tänkt på en hund av honkön, när han skapade bilden.

Om detta var riktigt, vad var det som vi då hade konstaterat? Icke kunde det vara att figuren "var honkön" utan det måste vara att konstnären *tänkt*: detta föreställer en hynda.

Vi tyckte att det kändes nästan kusligt om vi på detta sätt med figurens ägande och med hjälp av pendeln så att säga nysat fram vad den kinesiske konstnären tänkt den gång han skapade sitt konstverk.

Jag måste erkänna att jag har svårt för

att föreställa mig att det i själva föremålet skulle ligga en dold "utstrålningskraft" i sig självt, en kraft som dessvärre skulle kunna följa i tusentals upprepade reproduktioner (avgjutningar). Det verkar för mig troligare att om man har ett föremål tillstädes så kan man genom detta och med hjälp av pendeln tack vare sitt eget undermedvetandes allseende förmåga få ett svar på vad vederbörande konstnär tänkt. Även när det gäller avbildning av ett djur, som ej direkt visar könet — så te sig t. ex. en skathane och en skathona lika på ett fotografi — så ligger ju i varje fall Skaparens "tanke" gömd i den skapande varelsen och när denna "tanke" framlockas, kan den icke lämna mer än ett svar: sanningen, d. v. s. antingen var det en hane eller en hona, som fastnat på plåten fast fotografen icke visste vilketdera det var!

Möjligt är alltså att pendeln icke är annat än en variant av bordet i borddansen, pennan som skriver utan att någon håller i den, glaset som vandrar till olika bokstäver i ett "svarsalfabet", klappandarna som svara det bultande "mediet" o. s. v. De ovan uppräknade fenomenen anses bero på mesmeriska krafter, som helt bo inom människan själv, och om så är och om pendeln hör till denna grupp av fenomen, då begränsas även pendelsvaren av den andliga potens, som ifrågavarande människas undermedvetna krafter besitta.

Vore människans undermedvetande allseende obegränsat, så skulle pendelsvaren bli obgränsade och blottlägga allt, men att en viss begränsning ställts även för de högst andliga människorna och andarna, det omvittnar Mästaren med orden att det och det vet Fadern allena.

Jag hänvisar den intresserade till Schöös lilla bok "Livets mysterier" som avhandlar naturens hemligheter. I denna skrift avvisar författaren mycket skarpt, andeframkalningarna så som de t. ex. framträda i spiritismen medan han däremot är fullt övertygad om andeuppenbarelser — tvenne fenomen, som äro himmelsvitt skilda företeelser!

Säkert stöter det på stora svårigheter för mången att tänka sig att själva tanken skulle vara en så real kraft att den kunde liksom "leva kvar" och nystas upp av ett sökande undermedvetande och vad mera är, kunna leva kvar icke i årtusenden utan i evighet — i varje fall till dess att tanken utplånas genom ingripande från den Makt, som danat skapelsen.

I boken "Det synliga i samklang med det osynliga" av Trine säger förf. på ett ställe:

"Tanken är icke, som man ofta föreställer sig, något obestämt, blott en abstraktion eller något liknande. Den är tvärtom en väsentlig, levande kraft, den mest levande, genomträngande och oemotståndliga kraft, som finns i hela världen. T. o. m. i våra laboratorie-experimentemonstrera vi det sakförhållandet att tankar äro krafter. De hava form, egenskaper, bestånd och makt, och vi börja förstå, att det finns något, som vi skulle kunna kalla tankevetenskap. Vi börja förstå, att genom medverkan av våra tankekrafter, hava vi skapande makt, icke blott i figurlig bemärkelse, utan skapareförmåga i verklig mening." Så långt författaren Trine.

Nu kunna vi fortsätta och berätta om pendelkvällen hos naturforskaren.

Vi skreva på rent papper djurnamn t. ex. sugga och galt och fingo utslag för hon- och hankön, men för ordet gris stod pendeln stilla. Ritade vi upp en tupp, gav pendeln rakslag och togo vi fram en bok och lät pendeln hänga över ordet "sto" slog den cirklar. Allt utan tvekan, allt obevekligt och riktigt.

Vi måste erkänna att det hela verkade mycket förbryllande, men vi ansågo oss nu mogna för att prova hur pendeln skulle uppträda över skriven text, över fotografier och andra bilder av människor, över deras egenhändigt skrivna namnteckningar o. dyl. Vi kommo till en del märkliga resultat och om dem skall jag berätta i en kommande artikel, men nu vill jag sluta med några påpekanden.

Gå vi in på ett offentligt avträde finna vi åtminstone i dem som användas av män mycket ofta de ruskigaste anteckningar men också allmänt bilder: en cirkel och ett rakt streck. Vad dessa figurer betyda är det ingen tvekan om — det anmärkningsvärda är att tecknarna omedvetet använda pendelns beteckningar för de olika könen!

När vi i lappmarkerna stöta på de stränga laestadianerna så finna vi människor, som icke tåla några bilder och absolut icke låta fotografera sig. De ha en bestämd känsla av att om de lämna ut sin bild (sitt namn) till någon så kan denne därigenom komma i förbindelse med dem och påverka dem kanske till skada. Man kan ju kalla detta för skrock eller vidskepelse, men faktum är att sådan förbindelse kan ernås, och då vi av Trine nyss hört vilken fruktansvärd kraft tankarna äro, så föreligger här blott erkännandet av att det finns undermedvetna krafter, som kunna sättas i arbete och åstadkomma mycket till gott eller ont.

Jag tror icke att det är tillrådligt för envar att syssla med pendling, i varje fall icke annat än inom mycket snäva gränser. Det är alltid diskutabelt i vad mån man bör begiva sig till gränsområdena för själs-

livets vanliga uppfattningsförmåga och verksamhetsuppgifter. Enligt min mening kan den enkla synålspendeln ha en uppgift att fylla icke minst på så sätt att den ger den skeptiske en stöt till att förstå att skapelsen icke är så enkel och mekaniserad, som man lätt kommer att tro, när man tagit del av den sedvanliga naturvetenskapliga studierna i skolorna. Vidare kan pendeln påminna den andligt inriktade om att det knappast gives några kända gränser för det "överandligas" makt och fullkomlighet, vadan man noga bör akta sig för att "fastslå" vissa normer och former, som bero på människotolkning, som slutgiltiga och ofelbara. Slutligen är det givetvis en rent praktiskt sak att man använder pendeln för att utröna könet hos ägget när man skall lägga det under ligghönan, men där är pendeln att betrakta som ett redskap lika enkelt och naturligt som en linjal eller en våg. För könsbestämning av ägg har pendeln sedan uråldriga tider använts icke bara i vårt land, och än i dag är den i bruk åtminstone i vissa delar av Småland, i Värmland och delar av Norrland. I Västmanland och Närke har man hört talas om att "de gamle" brukade utröna äggets kön "med nål" och det var tydligen pendeln.

För de forskande andarna tror jag däremot att pendeln har sin stora och ovärdeliga betydelse, och när det gäller psykologer må det sägas att mycken stortalighet skulle förstummas om vederbörande först ville besinna att ett så enkelt redskap som pendeln kan i känsliga människors händer blottlägga händelser och förhållanden, som är riktigare utformat än vad den mest sinnrika hjärna kan åstadkomma om den arbetar hos en människa med kallt hjärta.

I n:o 1 av Seklet behandlas den märklige forskaren, teologie doktorn J. Björkhem, i samband med en bokanmälan av kyrkoherde Vallberg och enligt upplysning av Litteraturförlagets chef utkommer doktor Björkhems avhandling om hans "mystiska" forskningar inom kort på förlaget. Den förra upplagan slutsåldes hastigt och det är skäl i att envar som är intresserad och vill ärligt sätta sig in i hit hörande spörsmål hör sig för om möjligheten att komma över ett exemplar av boken.

Pendeln var säkert ett av de forntida vises och skådarandarnas bästa hjälpmedel, men det må ingalunda betraktas som ett bevis för att onda makter stiga fram för att taga välde, när man sysslar med pendling, men däremot må det icke för glömmas att sådant säkerligen kan ske. Därför bör den som fördjupar sig i problemet ha ett rent hjärta och en orubblig tro på Guds allfamnande makt.

Även kristna storandar i vår tid tala

Tidningar, boken och nutidsmänniskan.

Den finske skalden Bexell skrev i skådespelet "Daniel Hjort": "Ett mänskoliv en småsak är, ett öre på tidens raffelbord".

Det tyckes mig, att vad ett tidsningsnummer av dagspressen är och hur det behandlas, det är en bild i smått av tidsmaktens, tidsandans behandling och värderande av ett mänskoliv. Ha människoliven liksom dagspressens alster blivit alltför många? Eller är tidsandan blaserad med avseende på människovärdet? Eller äro nutidsmänniskan och dagstidningen alltför innehållslösa?

När människovärdet blir endast tidsvärdet, då blir det tämligen värdelöst. En tidning, som har endast tidssyn (den är kanske endast ett spekulationsobjekt), dess värde är på sin höjd ett förgängligt värde, kanske t. o. m. motsatsen till ett verkligt värde. Är inte varpen i det tidligas olika vävnader, det må vara en människas liv, naturens utvecklingsfaser eller det historiska skeendet, en uppränning av evighetsmaterial. Endast väften, inslaget, är gjort av tidens trådar, dag för dag! Så är det, vi må försöka att negligera faktum eller icke. Men för oss blir det en skillnad i tillvaron både nu och sedan, om vi inrätta oss efter detta faktum eller söka att krångla oss ifrån det. Måne inte tidshändelserna ge oss klara lärdomar härvidlag, om vi överhuvud

oförskräckt om vit och svart magi och det är troligt att vid pendling steget över till magins skymningsskapande värld är mycket kort.

Många underfulla händelser omtalas av läkaren och forskaren Backman i hans bok "Från det okändas värld". Den intresserade har stor glädje av att ha läst den boken, men tyvärr är den utgången ur bokhandeln och kan endast erhållas på antikvarisk väg.

C. B. Gaunitz.

Universums Själ.

Det här är icke en bokanmälan i vanlig bemärkelse redan på den grund, att ovan angivna bok inte luktar av färskt trycksvärta från hösten anno 1942. Boken är tryckt 1938.

Författaren till "Universums Själ" var mycket känd redan för 20 år sedan. Han var då en ung vetenskapsman, som väckte uppmärksamhet genom sina väderlekstabeller, grundade på månens m. fl. inflytanden. För övrigt var han känd redan förut såsom en studerande, som skulle bli någon-ting. Sina väderlekstabeller underkände han själv efter några års prövning. Huruvida ett fullständigt underkännande kan vara riktigt torde vara tvivelaktigt.

Numera är professor Gustav Strömberg anställd vid Lick- och Mount Wilsonobservatoriet i Kalifornien. Innehållet i hans bok är dock icke endast eller i första hand astronomiskt utan allmänt naturvetenskapligt, i synnerhet grundat på den moderna fysiken och biologien.

Man kan knappast kalla "Universums Själ" en bok för dagen, snarare en bok, där gårdagen och morgondagen mötas. Den är så tungt lastad med innehåll, att den inte kan läsas med någon väsentlig behållning på ett par söndagseftermiddagar. Den moderna litteraturtypen är ju eljest att av ett litet innehåll spinna ut en lång tunn tråd. Här är i stället ett stort innehåll sammanträngt till en volym på 182 sidor. Det finns sådant i denna bok, som är svårsmält även för dem som ha nutida allmänbildning. Men det som utgör huvudsaken är tillgängligt för vilken som helst med någorlunda allmänintelligens och vanligt kunskapsunderlag.

Man kan inte heller kalla "Universums Själ" en bok för dagen i den bemärkelsen,

äro mottagliga för lärdom och icke tilläventyrs tillhöra dem, om vilka det säges, att de "undervisas och undervisas, men aldrig komma till sanningens kunskap."

Man kan få för mycket inte bara av det dåliga utan även av det goda. Blir man alltför rik på ting, så värderar man icke, vad man har. Rikedom kan bli människan till besvär. Hon kastar bort det ena efter det andra såsom värdelöst.

Tidens största rikedom är tryckalster. Dagens ymnighets-horn tömmer sitt innehåll i hekatomber och kaskader över land och stad. Tänk, om Gutenberg, som

att den återger dagens allmänna tankar och åsikter, den uttrycker inte det som är utan det som håller på att bli. Det är detta som är det märkligaste med denna bok. Den är profetiskt-vetenskaplig. Vi möta i denna bok, särskilt om vi förstå att läsa mellan raderna, den närmaste framtidens vetenskapliga världsbild.

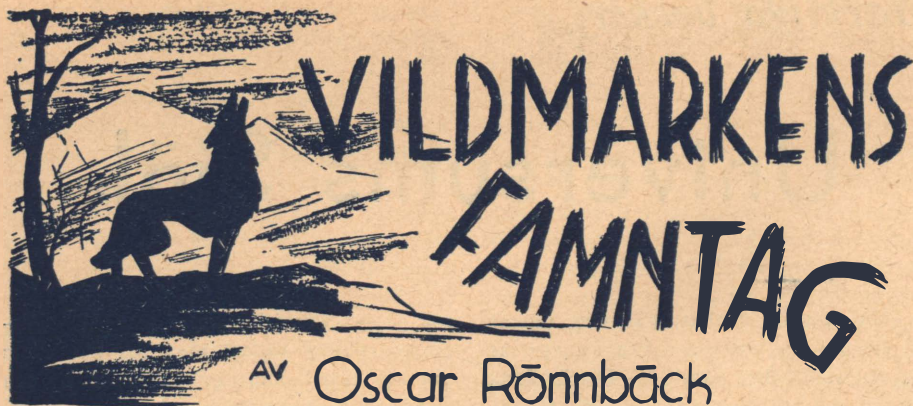
Vi leva i revolutionernas, d. ä. omstörtningarnas tid. Hus faller på hus och rike över rike, i tankesystemets värld icke minst. Nyss såg man endast materien som det verkliga. Här ser man det materiella endast som en produkt av en annan verklighet, som ligger bakom det materiella och som är det skapande. Även materien blir levande, allt får en mening. Allt är vilja och tanke, ingenting ses som verkan av en slump. Det finns "en kosmisk vilja" och "ett kosmiskt samvete", varav människan har del. "Maskinerna: målningarna, de tryckta noterna och bokstäverna äro atomkombinationer, vilka äro alldeles oförenliga med de slumpens lagar, på vilka den moderna fysiken är grundad — det är mening och ändamål med dem. Om vi hade en vidare syn, kanske vi skulle kunna finna att den kosmiska viljan också hade en mening och ett ändamål. Det är åtskilliga skäl, som peka på, att den slump som tyckes råda i världen endast är skenbar, och att slumpens betydelse i vår världsbild be-

uppfann tryckerikonsten, kunnat se in i framtiden, se vår tids pappersbruk och vår tids tryckpressar!

En psykisk läkare ordinerade för somliga patienter "tidningsfasta". Man kunde ju också förordna halvfasta eller kvartsfasta, t. ex. att läsa en månadstidskrift i st. f. en veckotidskrift samt för övrigt utvälja litet men det bästa i bokväg; det blir säkerligen sällan den roman, som senast annonseras, recenserar och radieras. Det finns en klassisk, värdefull, förblivande litteratur. Till sådan litteratur vilja vi hänvisa i "Seklet", men varna för den undermåliga.

ror på det sakförhållandet, att våra själsförmögenheter endast giva oss kännedom om världen i form av ofullständiga och skenbart osammanhängande 'perspektiv', vilka ej bringa fram i ljuset den underliggande orsakskedjan i universum." — "Vi börja dunkelt ana, att det är en mening i händelsernas förlopp på jorden. Om vi följa mänsklighetens historia, finna vi, att människorna måste lära genom smärtsamma erfarenheter, vi se huru en åskådlig undervisning alltjämt pågår, huru självskhet leder till undergång, huru grymhet mot människor och djur straffas genom lidande, huru fåfänga utpekas med åtlöje, hur hat föder hat, huru avundens gift förstör vår lycka, och huru snålhet leder till girighet. Vi se också huru barmhärtighet, fördragsamhet och fridsamhet belönas med långt liv, lycka och harmonisk mental utveckling." — Dessa citat ge icke en föreställning om boken i dess helhet, men de visa, åt vilket håll den moderna vetenskapens framtidsandar börja visa vägen genom rent vetenskaplig forskning och intuition.

I ärftlighetsläran ger författaren en framställning så betydelsefull, att man skäddar bakom densamma en begynnande nydaning framom vad de facklärda ännu medhunnit. Blott en punkt må här erinras om, nämligen förändringar i arvsfaktorerna. Ärftlighetsläran har ansett arvsfaktorerna såsom konstanta, men under senaste tiden ha åtskilliga uppmjukningar på den punkten börjat ske. Strömberg anmärker just detta: "Nyligen har man även funnit, att vissa kemiska ämnen också kunna åstadkomma ärftliga förändringar." Även på andra vägar kunna förändringar i arvsfaktorerna åstadkommas, Strömberg nämner "röntgenstrålar". Härmed har man sannolikt ännu icke nått till möjligheterna på detta område, som hör till de mest livsviktiga för det mänskliga släktet. Men de båda orden "kemiska ämnen" (kan utbytas mot förgiftningar) samt "strålning" öppna vida perspektiv. När dessa punkter bli utforskade och erkända, då har man att vänta vittgående följder därav, särskilt på det medicinska området, både negativt och positivt. Man skall förstå betydelsen av ogiftig föda, ogiftiga behandlingsmetoder, yrkesfaror, vikten av hygieniska bostäder, ja, av människornas tankar.

En berättelse från svenskt Nordland. Förtätad spänning, sagostämning och storvulen karghet möter oss i landet ovan Polcirkeln — landet, som Gud skapat för Män...

Kap. II.

Trots allt — två vänner och män.

Nyårsdagen bröt in frostigt klar. De två männen, i den nästan helt översnöade kajan vid Tjammasfjällets fot, vaknade med dagen, och sutto snart vid sin enkla måltid.

— Tycks vara hemskt kallt ute — sade Kurt Almberg, i det han hällde upp rykande hett kaffe i kopparna.

Axel Ek gick fram till fönstret, skrapa-

Särskilt må anmärkas den vikt, som Strömberg lägger vid *strålningen*, kraften, som i en mängd manifestationer går genom hela universum. Här pekar vetenskapsmannen fram mot en helt ny världsåskådning, för vilken det väsentliga är icke materien utan kraften, icke det synliga, utan det osynliga. Hela vår sinnesvärld är en fenomenvärld av det osynliga, immateriella varat.

Att Strömbergs bok icke i sin helhet vinner erkännande hos dagens vetenskapliga auktoriteter kan man vänta. Det finns även mycket, som kan kallas djärva hypoteser, men vad vore forskningen utan sådana! Det finns åtskilligt, som jag ville förneka och motsäga. Det torde komma att ske i annat sammanhang. Hans tro, att alla raser ha ungefär samma begåvning bara den får komma till utveckling, kan jag ej dela. En gång hade jag samma tro och skrev därom, men närmare studium av rasfrågan har visat, att denna från 1880-talet härstammande mening är alldeles falsk. Det är endast på vissa yttre områden, som satsen har ett visst berättigande, men ju mer vi komma till de inre egenskaperna, desto tydligare bli olikheterna. — En annan punkt är den naturvetenskapliga panteismen, som möter i "Univesums Sjal". Där om tänker jag yttra mig i ett vidlyftigare sammanhang.

V. V.

de bort isen med sin slidkniv och gjorde en klar springa på rutan genom att hålla sin varma hand mot det kalla glaset.

— Termometern visar minus 32, men det blir nog kallare, sade han. Vi måste se till att få hem ved, fastän det är helgdag.

Utan vidare prat drogo de två männen på sig sina kortpälisar. Skinnlavor av varg drogos väl ned över öronen, och de långa damaskerna av renhudsbellingar snördes väl åt runt ankeln och fästes säkert runt låren. Lappskor, väl stoppade med myrhö, fullkomnade utrustningen. Skidorna togos ur sina spännramar och ställdes ut att kallna, medan än en kopp sjudhett kaffe inmundigades.

Vid Laxsjön hade de ett upplag av torrfuru. Dit ställdes kosan. Första bördan blev inte stor, ty spåret var ännu löst, men den andra och tredje bestod av fyra-fem meter långa, kådiga furustammar.

— Om du stannar här och sågar sönder veden, ska jag gå upp i fjället och försöka få tag på ett par ripor till middag, sade Axel.

— Gör så, svarade Kurre glatt, men stanna inte ute så länge i den här fördömda kylan. Ska bli gott med litet färskt, om du nu lyckas få tag på något. Kurre tog omedelbart itu med såg och yxa, medan Axel beväpnade sig med ett salongsgevär, och med Tjappo i hälarna strävade uppåt fjället.

— Tar du bara den där leksaken med dej? frågade Kurre.

— Den är bäst, ty när fjällripan nu trycker i kylan, bryr den sej alls inte om den lilla smällen.

— Men om du skulle möta varg? fortsatte Kurre.

Då gör jag som Munter — "bättre fly än illa fäkta" —

— Men gör då inte som Munter verkli- gen gjorde — "pass ursäkta" — och ta emot. —

— Ja, hej då —

Kom snart igen, du — — —

Axel Ek strävade uppåt. På en del ställen hade snön redan hårdnat till. Där gick det lätt, men i dällderna sjönk han ned ända till knäet. Efter en timmes strävan hade han nått fjällets krön, men inte sett ett spår av något levande. Snart gled han ned för fjällets västra sida och han såg på Tjappo, som hunnit ned i snårskogen, att där fanns fågel. Med bössan i hand lät han skidorna glida, kom snart inom skotthåll och lyckades skjuta tre ripor, innan flöcken lyfte och flög i en vid båge ned mot dalen. Det var en flock på minst hundra fåglar. Axel Ek nådde åter fram till flocken och lyckades fälla två till. Nu ämnade han vända åter med sin fångst, ty han dödade aldrig för sitt nöjes skull, utan endast, när det gällde att skaffa föda, men så kom han att tänka på att kölden som tydligen tilltog för varje minut, kunde bli långvarig, och att det därför var så gott att skaffa sig ett litet förråd, när tillfälle bjöds.

Än en gång hann han upp flocken och sköt ytterligare tre fåglar. Underligt, att fåglarna voro så skygga, tänkte han. I vanliga fall brukade de trycka så länge, att man nästan kunde ta dem med händerna.

Ett stycke till åkte Axel Ek och hann upp Tjappo, som åter stannat på pass. Där fanns dock inga ripor. I stället såg han ett tydligt spår i snön ett stycke inne i snårskogen.

Konstigt om ren gått i fjället denna årstid, när lapparna voro nedåt kusten med sina hjordar. Nej — nu såg han — det var sannerligen vargspår!

Axel Ek räknade ivrigt! Ett — två — tre — minst fjorton bestar hade gått fram här, han kände med fingertopparna i spåren. Kalla voro de visserligen, men många timmar gamla kunde de inte vara. Om han ändå haft sin Winchester med. Ett salongsgevär var ju ingenting att komma med, när det gällde storvilt.

Axel Ek hatade, liksom lappen, vargen. Den hade han intet förbarmande med, fastän han eljest ömmade för varje djur, han måste döda. Han kunde inte förklara, varför han hatade vargen, ty redan innan han sett, hur en enda best kunde husera i en värnlös renhjörd, hade han ansett vargen som en dödsfiende. Kanske var det urinstinkt.

Utan att tänka sig för, varför han gjorde så följde Axel Ek spåret. Riporna voro glömda, men nu förstod han bättre fåglarnas skygghet, ty han hade hört lapparna berätta, att vargen, när den var ansatt av hunger, brukade följa ripflockarna, för att om möjligen kunna snappa åt sig någon fågel.

Vargspåret gick genom dalen rätt över Laxsjön och fortsatte i riktning mot bygden. Det var meningslöst att nu följa det

längre, men i morgon skulle ha ta upp det på nytt.

Den korta dagen övergick i skymning. En liten nymåne, skarp som ett slätter-skär, klättrade upp över fjällryggen i söder. Stjärnorna tändes redan en efter en, när Axel Ek nalkades kojan — hemmet vid Tjammass. Han stannade på en snövall ett stycke från stugan. Röken steg rätt upp i rymden och det lyste varmrött genom det isiga fönstret. Tätt över fjällryggen i väster stod en strålände klar stjärna och flera smärre grupperade sig runt den stora. I den flyende dagern lyste snön blållila, medan frostkristallerna glimrade som kringströdda diamanter.

Tystnad — ödemarkstystnad — så intensiv, att man tyckte sig höra sitt eget hjärta arbeta inne i bröstet.

— Detta är sannerligen ödemarken, tänkte Axel Ek. Ett hårt land — skapat för okänsliga och härdade män. Men ett underbart, härligt land, där verkligheten är levande dikt, och där det finns sjudande liv mitt i dödens stillhet.

Med några raska stavtag gled Axel Ek fram till stugan. Spände av sig skidorna under Tjappos ivriga skall och klev in i värmen, medan kylan som en vit rök välvde in genom dörröppningen.

De åtta riporna, som han bundit samman till ett knippe, slängde han ned framför hånden.

— Jag tog in några rödingar ur snön, sade Kurre. Det finns minst ett dussin kvar ännu, och något gott ska vi väl börja året med! Var har du förresten varit så länge?

Axel drog av sig luvan, och slängde pälsen på en pall.

— Varg — sade han — minst ett dussin — gick nedåt bygden — följer du med i morgon?

— Du är galen! — Vet du, hur kallt det är? Jo, för en timme se'n var det 48 grader. När jag nyss såg efter, hade kvicksilvret frusit. Alltså minst de 50.

Axel Ek log overseende som mot ett barn.

— Du har alldeles rätt. Det är för kallt — för dej. Men jag ger mej nog ut i gryningen. Hoppas vara åter till kvällen, men skulle jag dröja, ska du inte vara orolig, ty jag kommer nog, vad det lider. Tack — ska bli gott med kaffe och mat nu.

De båda kamraterna hjälptes åt under muntert samspråk, och snart stod en rykande måltid på bordet. Det var sannerligen mat, som "herrskapsfolk" kunnat avundas dem på nyårsdagen. Visserligen var brödet av grövsta rågslag, men soppan på fjällripa var delikat, och den stekta rödingen faktiskt "smälte i munnen".

— Du, sade Kurre, medan han torkade

sig om munnen och suckade av belåten mättnad, du Axel, jag vet inte, vad som varit med mej. Jag har gått här och haft en känsla av, att du om inte hatade så dock avskydde mej. Vi har ju dock varit goda vänner och kamrater i många år. Nu är jag glad, ty den där känslan har helt släppt, se'n du vinkade "hej" i morse, när du stack i väg uppåt fjället. Men tänkte se'n i dag, att jag skulle fråga dej, om jag sårat dej på något sätt. —

Axel räckte impulsivt handen över bordet åt Kurre.

— Du vet, svarade han, att jag är så där "märkvärdig". Går mina egna vägar och har mina egna tankar om likt och olik. Du ska bara inte fästa dej vid det. Nej, du har inte direkt sårat mej, men när du talade så där "fritt" om fröken Ek därnere så — Ja, då tyckte jag, att du bar dej tarvligt åt, ty hon är säkert en präktig flicka.

— Ah, du gamle gosse, var det där skon klämde? — Vad kan du ha för intresse av henne, du, som knappast sagt fem ord, när vi mötts hos prästen. Men det är sant — du kan ju nästan gråta över en skjuten fågel, ja, t. o. m. vargen skulle du ömma för, om du såg den i fälla. —

— Nej, inte vargen. Den hatar jag.

— Jo, t. o. m. vargen — sanna mina ord, ty du är så'n. Ja, jag vet inte, hur jag ska finna det rätta ordet — jo, du är så'n, att för dej ska allt vara "utan fruktan eller tadel" — en själsfin och vek riddersman, men ändå hård som flintan i urberget. Du är den mannen i min senaste bok, mannen med två vitt skilda naturer. Jag har inte tänkt på det förr, men nu förstår jag, att de var du, som stod levande och daglig modell.

Axel Ek skrattade hjärtligt.

— Tackar så mycket, avbröt han. Nu skenar författarfantasin i väg med dej igen. Stanna du, gosse, och gör en bok till här uppe. Jag ska hjälpa dej, så gott jag kan. Förlåt mej förresten, för att jag sa' nånting dumt om dina böcker i går afton. Det var inte så illa menat. —

— Det var ju bara sanning, avbröt Kurre i sin tur. Du har givit mej alla uppslag och även orden de flesta gångerna. Jag ville ju också, att du skulle sätta ditt namn jämte mitt under manuskriptet. Jag ville också dela honoraret med dej, men du nekade blankt till båda förslagen. Du — —

— Ja-ja, gamle vän, nu talar vi inte mer om det här. Allt är all right! Vi är och förblir vänner. Rök ut din kvällspipa, så kryper vi till kojs. Blev sent i går, och i morgon är en ny dag med nya mödor och bekymmer. Men också med ny glädje. —

Kung Midas.

Kung Midas tillhör den grekiska sago-världen. Han säges vara grundaren av det urygiska riket i Mindre Asien och hava invandrat dit från Macedonien. Ursprungligen har han såsom i allmänhet sagans gestalter förmodligen varit en verklig person mot en historisk bakgrund. Hans personliga egenskaper har sagan tolkat i ett symboliskt språk.

Midas skulle vara son till Kybele (Reia), Kronos maka, vilket hänvisar till en försvunnen urtid. Modern skulle ha utrustat sonen med fabelaktiga rikedomar. Men den mycket har vill ha mer, dubbelmiljonären vill bli mångmiljonär och mångmiljonären miljardör. Hos Midas såsom hos många annan stegrades girigheten ju rikare han blev, så att han till slut begick den största dårskap.

En av guden Backi följe, satyren Silenos, hade i sitt druckna tillstånd förirrat sig in i konung Midas' rosengårdar samt av denne blivit gästvänligt behandlad, och först efter tio dagar avfärdad.

Till tack för denna gästvänlighet lovade guden Backus konung Midas att få en önskan uppfylld, vilken han än ville framställa.

Midas strök sig förnöjd över haksäget, han visste nog, vad han skulle begära. "Jag önskar", sade han, där han satt vid sitt kalasbord, "att allt, jag rör vid, skall förvandlas till guld."

Ja, han fick sin önskan uppfylld. Han sträckte ut sin hand över bordet — brödet blev guld, äpplena blevo guld, all hans mat blev guld. Han strök sig om näsan, han tog sig om hakan, han petade sig i örat — guld, guld, allt, vad han rörde vid blev guld! Så satt han till slut en verklig guldkonung mitt i allt sitt guld.

Känna vi inte igen kung Midas?

Är han inte rent av vår tids kultur? T. o. m. när han rör vid människor bli de förvandlade till guld. Kung Midas har fått sin önskan uppfylld. Men han blev inte lycklig.

Från guldets förbannelse blev Midas befriad endast därigenom, att han följde gudens anvisning att bada sig i floden Raktoles, som allt sedan dess varit guldförande. Så vart han människa igen.

Två saker förvandlade girigbuen, monsterälen Midas: lydnad och tvagning. Det påminner om Naman, som sju gånger skulle två sig i floden Jordan för att bli ren från sin spetälska.

Skulle vår tids guldkultur också kunna räddas genom samma två medel: Lydnad för Guds röst samt tvagning i evighetens flod? Men märk, att då flyter guldets bort med floden och värdena omvärderas!

Är framtiden förutbestämd.

II.

I det föregående har talats något om framtidsdrömmar, hur mycken sannolikhet det kan finnas för att sådana verkligen förekomma. Vi hörde, att Schopenhauer med anledning av en sådan dröm menade sig hava fått bestyrkt, att framtiden är förutbestämd. Men vi måste redan från början göra den reservationen, att om så är förhållandet i något eller några fall, kan man därav ej draga slutsatsen, att så skall vara i alla fall. Men saken har likväl sin stora betydelse och måste föranleda reflexioner och ha sitt inflytande på både filosofisk och teologisk vetenskap.

På ett område tycks förutseendet vara mera ofta förekommande än på något annat, nämligen med avseende på tiden för människors bortgång från denna världen. Swedenborgs förutsägelse är så allmänt känd, att man kunde helt förbigå den. Själva har jag nog hört om mer än ett fall, ehuru jag ej erinrar mig alla. Ett må dock nämnas. En av mina grannar, som blivit plötsligt sjuk, sade om morgonen: "I eftermiddag klockan fem skall jag flytta härifrån." Han dog också mot all förmodan denna timma samma dag, vilket för omgivningen tycktes alldeles strida mot hans hälsotillstånd. Till förutseendet skulle man väl även kunna räkna, att personer de närmaste dygnen eller timmarna före sin bortgång se eller höra företeelser från den andra sidan, vilket icke är särdeles sällsynt. Det förekommer inte blott att en person själv får inblickar med avseende på sin egen bortgång utan även att personer se andras bortgång på förhand. Jag hörde själv en gång såsom i en dröm två syskons bortgång förutsägas, den ena inom kort, den andra något senare, vilket skedde. Jag har för övrigt ur min egen erfarenhet nämnt även andra fall av förutseende av människors bortgång, ett par av dessa genom olyckshändelse, i min bok "Människokunskap".

Ur litteraturen skall jag i det efterföljande nämna några fall av förutseende beträffande människors bortgång.

Ur "Der Mensch lebt weiter" (människan lever vidare) av Karl Wachtelhorn skall här anföras ett par fall. — Före slaget vid St. Quentin sade en officer vid ett infanteriregemente till en kamrat, att han under natten drömt om en by, som syntes honom så tydligt, att han skulle kunna må-

la den, och att han framför densamma träffats av det dödande skottet. Han bad kamraten taga hans ring jämte några skrivna rader i hans bröstficka och med dessa hälsa till hans hustru, att det var honom svårt att dö från henne. Slaget började. Officeren stormade fram i spetsen för de sina. På en gång stod han som förstnad stödd på värjan. Han stod och såg fram mot byn. Han såg den by han drömt, Han gav ett kommando och med ens grep han med handen mot bröstet, tog ett par steg och sjönk död ned träffad av en kula.

Ett annat fall av förutseende var följande. En kadett såg sig stå framför sin egen gravsten, på vilken han betecknades som ryttmästare, död då och då. I framtiden blev han ryttmästare just i det regementet, han sett i drömmen, han dog också samma dag, som han sett, och detta på grund av, att han sökte avstyra ett slagsmål, varvid han själv blev offer för slagskamparnas raseri.

Wachtelborn anför flera fall av förutseende i drömmen, vartill han fogar följande reflexion: "Sanndrömmarna äro möjliga endast därigenom, att själen under sömnen höjer sig till en högre utsikt över tillvaron och därifrån utövar och begär inblick i framtiden; de bevisa ovedersägligt och klart, att själen förmår att vara till och verka utan kroppen, eller att det består en verklig tvåfald av kropp och själ." — W. säger också: "Sanndrömmarna bliva ofta bestridda, dels emedan man icke kan förklara dem, dels emedan de äro obekväma för viss livsåskådning; de stå alltför mycket i oförsonlig motsats till det materialistiska tänkandet, vilket man så ofta möter. Det finns väl också människor — åtminstone säga de det själva — som ännu inte ha drömt någonting på förhand."

I den föregående uppsatsen framhölls, hurusom en enda sanndröm, huru märkvärdig den än kunde synas vara, icke vore något fullständigt bevis för att sådana drömmar verkligen förekomma då nämligen tillfälligheter kunna åstadkomma märkliga saker. Men har man två sanndrömmar, så få tillfälligheterna mindre att säga till om, och inför några stycken måste de helt och hållet tystna. För denna gång skall endast ytterligare en dröm av förutseende anföras. — Den tyske skalden *Ernst Moritz Arndt*, som dog den 29 januari 1860, efter att den 26 december föregående år ha fyllt 90 år, hade vid om-

kring 65 års ålder drömt, att han på kyrkogården vid Bonn stod framför en gravsten med hans eget namn och födelseår samt därunder "död i sitt nittioförsta år". Denna dröm var för honom så levande och verklig, att han ännu vid 86 års ålder företog sig ett arbete, som skulle ta längre tid i anspråk, varvid han förklarade, att han hade god tid på sig, då hans bortgång skulle ske enligt drömmen.

I följande avdelning skola vi möta flera fall av förutseende, denna högst underbara gåva, som då och då gör sig gällande, men som inför de fakta som finnas icke med någon sofistisk kan bortförklaras.

III.

Vi ha i det föregående anført exempel på förutseende i drömmen. Om sådana verkligheter finnas, så följer därmed att åtminstone i viss mån en förutbestämmelse finns, varav man även bör sluta sig till, att människans fria val är i mer eller mindre grad inskränkt. Det finns ju också riktningar, som förneka människans fria vilja även på andra grunder än nu anförda (determinismen). Förutseendet skulle i viss mån bestyrka denna åskådning, som säger att människans fria vilja är endast ett sken. Det finns emellertid, som vi mena, starkare skäl för att människans fria vilja inom begränsade områden är en verklighet. Vad förutseendet beträffar, så är det i alla händelser en tämligen sällsynt företeelse, alltför sällsynt, för att man därav skulle kunna draga slutsatsen, att allt är förutbestämt, ja, sällsyntheten talar snarast för motsatsen, ty vore allt förutbestämt, så borde, tycker man, förutseende framträda mycket oftare än vad som är fallet. Som vi skola se framdeles är icke heller allt förutseende ovillkorligt, det finns även alternativa förutseende. Men vi skola denna gång fortsätta med vad som anfördes exempel på i föregående del, nämligen förutseende av dödsfall. Ett av de mera kända är nedanstående.

När Napoleon, då ännu general, om aftonen före slaget vid Marengo år 1800 kallade till sig sin ordonnansofficer Steingel, så förde denne med sig ett litet svart paket. Han sade, att det innehöll hans testamente och bad att få överlämna det i generalens händer. Då Napoleon frågade, varför han trodde sin död vara så nära, förklarade Steingel, att det hade meddelats honom under natten. Han hade drömt, att han sprängt fram i drabbningen och plötsligt befunnit sig inför en jättelik kroat. Då han angrep denne jätte, hade hugget, som han gav denne, ljudit mycket högt, men ur kroatsens sönderfallna pansar hade själva döden rest sig och grinande sträckt honom till marken med ett väldigt hugg. — Steingel stupade också Andra dagen. Upp-

(Forts. på sid. 14.)

Under de sista decennierna ha många första klassens stjärnor stigit upp på den svenska målarkonstens himmel. Gångna tiders lysande namn ha dalat ned mot horisonten. Gå vi tillbaka 80 år i tiden, så var namnet Marcus Larsson buret av trollkarlen inom den tidens målarkonst. Han var den populära sagofiguren, kring vilken sägner och anekdoter spunnos.

Den egendomlige konstnären Marcus Larsson föddes i trakten av Ätvidaberg i Östergötland år 1825. Han var den näst yngste av fyra bröder. Fadern var gästgivare. Som skjutspojke fick han handskas med hästar och remtyg. Han visade redan under sina tidiga år i föräldrahemmet lust att rita och klottra, så att föräldrar och grannar förundrade sig däröver. Men denna lust kom dock ej att utveckla sig till hans yrke vid denna tid, den sköts åt sidan för en annan bana. När fadern dog lämnade Marcus det mindre välbärgade föräldrahemmet och begav sig till Stockholm, där han fick plats i sadelmakarlära.

Vid 22 års ålder fick Marcus Larsson sitt gesällbrev som utlärd sadelmakare. Hans mästare satte förtroende till honom på grund av hans mångsidiga begåvning och anförtrorde åt honom att sköta bokföringen. Han hade även funnit hans anlag för teckning, varför han skickade honom till Akademiens för de fria konsternas principskola för att lära sig rita snygga vagnsmodeller.

Men här på skolan möttes Marcus öga av målade tavlor, som väckte hans stora intresse, och han började själv att måla.

Ännu hade han dock icke fäst sig vid tanken att ägna sig åt målarkonsten som yrke. Det var en annan bana han ämnade välja, nämligen att söka in vid operan som elev. Han var nämligen även utrustad med en god sångröst, hade musikaliskt öra och ett gött minne. Men när han var på väg upp för att prova, så vände han om på halva vägen.

Nu vände han sig i stället med hela sin impulsiva energi till målarkonsten. Han hyrde en atelier och ägnade sig åt porträttmålning för billigt pris, för övrigt alltefter samhällsställning. En vaktmästare t. ex. kostade med hustru och ett barn bara 15 kronor. Folk i gynnsammare ekonomisk ställning kunde kosta det dubbla för att komma på duken. Och fullt upp med göra hade han.

Om dagarna målade han, om aftnarna gick han på akademien, där han inskrevs som elev 1847, kort efter sedan han fått sitt gesällbrev som sadelmakare. Men hos lärarna hade han ej särskild ynnest, han var före sin tid och ritade och målade för självständigt och originellt. Det var någonting i hans formgivning påminnande om John Bauers teckningar och målningar. Lärarna kallade hans trädrötter och stub-

Märkliga människor.

Målaren Marcus Larsson.

bar för grodor och ormar och påstodo, att hans vågor liknade korvar. Men bäst det var, så visade han lejonklon. Han tog första priset för en ek i olja, om vilken flera som skickliga ansedda artister tävlat. Ingen är ju färdig som konstnär utan övning och arbete.

Ett år därefter, sommaren 1848, tillträdde han en plats som ritlärare i Hälsingborg. Därifrån begav han sig till Köpenhamn för att få taga lektioner av Danmarks beryktade marinmålare Anton Melbye. Men några lektioner tycks han ej ha erhållit utan fått nöja sig med att ett par gånger få åse, hur Melbye målade. Men han hade sett nog.

Snart var Marcus Larsson allmänt känd i Stockholm för sina sjöstycken. Hans dukar funno t. o. m. väg till det kungl. slotet. Han fick vid denna tid tillfälle att gratis medfölja korvetten Lagerbjelke på en expedition i Nordsjön.

Han fick även tillfälle till en resa i Norge för att studera dess storartaade fjällnatur och vattenfall. Från såväl denna som föregående resa hemförde han många arbeten.

År 1852 for han till Düsseldorf, som hyste en på den tiden mycket berömd målarskola. Efter någon tids studier där inträdde Marcus Larssons glansperiod, som varade under några år. Han målade stora dukar på sitt eget manér, sina egna motiv, sina djärva, egendomliga färgblandningar. Han målade med en energi, en snabbhet, en färgprakt, som väckte allmän uppmärksamhet inte bara i vårt land utan även i de stora länderna. Hans vattenfall, hans upprörda hav, hans blodröda solnedgångar, hans jättefurer, hans brinnande skepp voro som uttryck av hans egen stormande natur, uttryck för en säregen originalitet.

På vårt nationalmuseum finna vi i stora salen två tavlor, ett vattenfall i Småland och ett brinnande skepp på havet utanför en klippa med en fyrbåk. På 1880-talet fanns på nationalmuseum en annan tavia, mycket stor med ett brinnande skepp på ett stormande hav. Om denna tavla berättades följande. En konstnärsutställning skulle äga rum. Dagen före utställningen mötte en kamrat Larsson och frågade honom, vad han skulle utställa. Denne svarade, att han hade ingenting. Kamraten drev honom hem att måla något. Under eftermiddagen och följande natt åstadkom han denna tavla. Stod man nära intill den såg man inte annat än stora färgklickar, ditkastade med

pinnar och fingrarna mer än med penseln syntes det; men kom man på några stegs avstånd från tavlan, så framträdde ett hemskt skådespel så naturligt, att man tyckte sig ryckas in i verkligheten av katastrofen. Det gick många sägner om, hur hans tavlor kommo till.

Vid en utställning i Paris väckte hans tavlor stor uppmärksamhet. Från tiden Paris berättas följande historia. Han sammanträffade med en berömd hästmålare. Larsson anmärkte på en av dennes tavlor, att han målat remtyget fel på hästen. Den hetlevrade fransmannen utbrast förargad: "Jag måtte väl veta, hur det skall vara, jag, som varit kusk i hovstallet." Marcus Larsson svarade med samma koleriska temperament: "Jag vet väl också, hur det skall vara, jag, som varit sadelmakare."

I sitt personliga liv var Marcus Larsson en ärkeslarver, som icke visste av någon måtta. De stora summor, som inflöto för hans rika produktion av tavlor, flöto som strömmande forsar genom hans händer. Han gifte sig med en barndomsvän, men hemmet kunde ej hålla detta brushuvud i styr. För att skaffa pengar målade han med allt större fart och strödde tavlor omkring sig. Så sjönko de alltmer i värde i samma mån som också mästaren sjönk. Men hans högmod hade också växt och tagit sig orimliga proportioner.

Hans storhetsmani tog sig ett egendommeligt uttryck i byggnaden av en atelier i Småland i flera våningar med en väldig flaggstång i toppen. På denna flaggstång satte han en lykta, som syntes omkring i flera socknar. Här ville han bilda en målarskola. Men hans atelier brann ned våren 1859, ej långt efter dess uppförande. När budet om branden nådde konstnären, skyndade han hem och hann lagom få ut sina kostnärsmaterial och satte sig att måla av det brinnande huset. Uppfört som det var av gamla lador o. dyl. brann det med fart, men Larsson var ju också en snabbmålare. I Lund hade han på grund av ett vad målat en stor duk på tio timmar, som sedan skänkts till studentföreningen i Lund. Denna tavla målades på läroverkets sal för öppen ridå, d. v. s. med salen full av studenter och även andra som åskådare. På tavlan syns en brinnande ångbåt, en fyr, månsken, blix, kanoneld samt i ena hörnet en komet med svans. Denna sistnämnda pjäs tillkom på så sätt att en kuriös lärare

(Forts. å sid. 14.)

For de Sårede.

Denna dikt skrevs av Bjørnstjerne Bjørnson år 1871 under fransk-tyska kriget.

Der går et stille tog
igennem kampens bulder
med bøn på alle sprog;
det bøjer mod den falne ned
med korset på sin skulder,
med bud fra hjem og fred.

Det finnes *der* ej kun,
hvor kampens vundne blöder,
men på al verdens rund.
Det er al verdens kærlighed
af ædle, gode hjerter,
som stille knæler ned; —

det er arbejdets sky
for krigens mord og hærjing,
der ber om fred og ly;
det er hvær lidende på jord,
som kænner nød og kummer,
der sukker for sin bror; —

det er hvært smærte — stön
af sårede og syge,
det er den kristnes bön;
det er forladtes blege råb,
det er den krænkes klage,
den dræbtes siste håb; —

en bönnens regnbu-bro
op gæennem verdens uvej
i skin af Kristi tro:
at over lidenskabens nød
må kærlighed få sejre;
ti så *Hans* løfte lød.

*Vilken bok, som ni läst under
senaste tid, har hos eder väckt
det starkaste kunskapsintresset?
Varför?*

Under vintern, och särskilt till
helgerna och där omkring, hör
ju, att man vill söka komma till
ro och i lugn få läsa sina böcker.
Olika smak och olika sätt att till-
godogöra sig en boks innehåll
kommer till uttryck hos olika män-
niskor. Var och en har sin upp-
fattning om en bok. *Seklet* vill
veta just din uppfattning om den
värdefulla bok, som du senast läste.
Skriv ned den och insänd den till
redaktionen. Blir den införd i tid-
skriften så blir du en bok rikare.
I *Seklet* skall inte enbart "*yrkes-
recensenten*" ha ordet. Säkert
finns det bland våra läsare många
som kunna ge värdefulla synpunk-
ter på det som de ha läst.

Red.

K. A. Fejerstam.

Naturlig barnreglering.

Pris kr. 2: 85.

Gentemot onaturliga och skad-
liga preventivmedel visar förf.
här en naturlig och oskadlig väg
till såväl barnbegränsning som
önskebarn. Det är de båda veten-
skapsmännens dr. Ogino och
prof. Knaus märkliga upptäck-
ter, som ligga till grund för bo-
ken. Ur innehållet: Är barnregle-
ring nödvändig? — Skall äkten-
skapet vara barnlöst? — Hittills-
varande metoder. — En ny me-
tod. — Är Knaus' metod mora-
lisk? — Att "leva efter Knaus".
Finns i bokhandeln eller erh.
mot postförskott från

LITTERATURFÖRLAGET

Kungstensg. 56 · Stockholm
Kungstensgatan 46 · Stockholm

Man är aldrig så lycklig och aldrig så
olycklig, som man inbillar sig.

Rochefoucauld.

Nästan alla människor äro slavar av
samma skäl, varför spartanerna ansågo
perserna för slavsjälar, emedan de inte
kunde uttala ordet "nej". Att kunna uttala
detta ord och stå på egna ben är det enda
sättet för att bevara sin frihet och sin
karaktär.

S. N. Chamfort.

Höga mål har livet. Starka, ädla andar
verka utan ro.

Om ock du i deras led dig blandar,
rikare förvisst skall skörden gro.

H. Hertzberg.

Börja inte ditt hjärtas utbildning med
att bygga upp de ädla böjelserna, utan med
utrensningen av de dåliga. När ogräset en
gång har förvisnat och gått ut, då reser
sig de ädlare blomsterväxterna av sig
själv kraftigt mot höjden.

Jean Paul.

Almas MATSIDA

Knappheten på animalisk föda gör sig alltmer gällande. Vi få alltmör söka oss till den vegetariska dieten. Men man svälter inte så länge det finns frukt och grönsaker. *Seklet* vill gärna dra sitt strå till stacken, då det gäller att finna hjälp i nöden och därför meddela vi även denna gång en del recept å rätter, vilka, om ock med något besvär, ännu gå att framställa.

Vid jultiden brukar det vara vanligt att man vill "se" sina vänner och släkt hemma hos sig på en "enkel" middag. Här är en menu till en sådan middag. Den har åtminstone den förtjänsten, att den ej drar köttkupper, även om ingredienserna i övrigt kan vara nog så svåra att få fatt i.

Soldryck: av råörd lingonsaft, citron och vatten, eller *Gravensteiner*.

Råkost: av råa, rivna morötter, äpplen, blomkål, lök etc. nedblandas i en sås av tjock grädde, citron och honung.

Sallad: av i tärningar skurna kokta morötter, rödbetor, fina skärbönor, ärtor, skuren sallad och tomat. Tjock sås av falsk majonäs iblandas.

à la dunke på blandade kokta rotsaker. Sås: sur grädde och riven pepparot.

Soppa: *Kastanjepurré* med katrinplommon, eller *Fransk löksoppa*.

Nuttolene eller hemlagad *Nötsstek* med fin gräddsås och legymer samt, om man kan anskaffa bananer, banansallad.

Äppelmaräng eller *fruktkompott* med biscuit. Ananas, äpplen, päron, bananer, vindruvor samt litet hallonsaft och nöter.

NÖTSTEK.

(Mycket äggviterik rätt.)

275 gr. malda nötkärnor (det bruna skallet borttages, 1/4 liter stötta skorpar, 1/4 liter växtbuljong, 275 gr. riven kokt potatis, 2 msk. vetemjöl, 1 tesk. salt, 2 tsk. japansk soya, hackad lök, några finstötta kryddpepparkorn och ett par nejlikor, samt 2 ägg, arbetas tillsammans till en färs, formas till en avlång bulle, som lägges i en lockform och kokas i vattenbad ungefär 1½ timma. Serveras med gräddsås samt grön- och rotsaker rikligt.

BANANSALLAD.

Skurna bananer rullas i malda nöter, läggas på salladblad. Gräddmajonäs slås över.

FRANSK LÖKSOPPA.

Några dussin medelstora lökar skalas, skäras i tunna skivor, brynas i smör, spådas i vatten, kokas ½ timma. Kryddas, om så önskas efter smak. Avredas med ett par äggulor. Stekta brödtärningar ätas till.

Och så ha vi en

FESTMIDDAG.

Smörgåsbord: Smör, bröd, ost, grönsaks-majonäs, tomatgratin, tomat cocktail.

Varmrätt: Brynta kålrötter med lök och maruiesås. Tomater fyllda med grön nötmajonäs. Stuvad vitkål, stuvad potatis, haricotsverts, krustader med champignoner.

Dessert: Rårörda björnbär med vispad grädde och bisquits. Kaffe (ni har väl spart några korn) och tårta.

Senare: Apelsiner, äpplen, druvor, nöter, russin, dadlar, fikon, vichyvatten.

Ytterligare några recept:

Bullar göres av rödbetor, morötter, potatis och en äggula och litet rivebröd. Stekes i smör och garneras med finhackad persilja.

KÄLDOLMAR.

Kålen förvälles, tills man lätt kan lossa varje blad. Dessa tages upp och får kallna. Kålstocken samt de små bladen brynas i

smör tillsammans med lök och en rödbeta, varefter alltsammans males genom kvarn. Risgryn kokas till gröt varefter det övriga inblandas. Smaksättes.

Litet av smeten lägges på ett kålblad vilka bindes väl. Dolmarna lägges i stekpanna med olja eller litet smör samt sättes in i ugnen, där de få bli vackert bruna. Spådes med avredd buljong.

KROPPKAKOR.

Potatis skalas och kokas. Males genom kvarn. Blandas sedan med mjöl och ägg och smaksättes med mycket lök.

Mörkt bröd skäres i tärningar som brynts i smör och användes som fyllning.

Råkostsallader:

Kokta rödbetor, syrliga äpplen, samt i kopp spaghetti eller makaroner blandas i majonäs.

Kokta sparrisknoppar och tryffel skäres i tärningar som blandas med matolja, citron, salt, paprika.

Sparris kokas och får kallna och skäres härefter i 3 cm. långa bitar. 3 hårdkokta ägg hackas, 2 tomater skäras i bitar. Över det hela tillsättes olja samt socker, salt, persilja.

Den girige bonden.

Det var en storbonde, som hade tre drängar. Bonden var girig och drängarna voro lata.

En dag skickade bonden drängarna för att avmeja en avsides liggande äng. Drängarna begåvo sig dit; men i stället för att arbeta lade de sig i ett hörn av ängen och spelade kort. De voro så upptagna av detta intresse, att de ej märkte, att hela dagen gick till ända. Och när kvällen kom, blev frågan, hur de nu skulle kunna reda sig. En av dem, som var knipslug och påhittig, lovade, att han skulle nog reda upp saken. Han tog sin tomma penningpung och stoppade den full av tordyvlar.

När drängarna kommo hem och kvällsvarden skulle ätas, så tog drängen upp penningpungen och sade: "Vi hittade borta vid ängen en pung full med gulddukater. Jag undrar just, vem som har tappat den." — "Det har jag", utropade den girige bonden, "hit med dem, de ä mina." — "Jaså, ä de så", sade drängen, "men ljuger Ni, så önskar jag, att alla gulddukaterna ska bli tordyvlar och att allt hö, som vi ha slagit i dag, skall resa sig på ängen." Bonden fick penningpungen, och — se, alla gulddukaterna voro förvandlade till tordyvlar! Förskräckt skyndade han till ängen. Ja, allt gräset hade rest sig utom på en fläck, och där höll det på att resa sig!

Vår sympati stannar förstas på drängarnas sida! Varför?

Harry Ekenstad:

Missriktad kärlek — Missriktad stolthet.

Man måste beväpna sig med en stor portion tålmod vid läsningen av J. A. Cronins senaste bok *Tre slags kärlek*. Vore det inte för man kände Cronins författarkvalifikationer från hans tidigare verk och visste att han alltid vill säga något väsentligt med sina böcker, skulle man helt enkelt inte ge sig tid att läsa igenom den 532 sidor stora boken i synnerhet som de första hundra sidorna är fyllda av för läsaren tämligen intetsägande händelser och prat. Det är först sedan man avverkat första femtedelen som man börjar förstå vad författaren vill säga och man börjar få intresse för boken.

Cronin tecknar några medelmåttigt begåvade människors livsöden. Det är människor som har mycket begränsade intressen, följaktligen blir det mycket prat om disk, matlagning, kläder, tejudningar och små utfärder samt föga djupsinniga reflexioner. Det är tröttande för läsaren, även om det är logiskt "riktigt" återgivet. Men boken skulle vunnit åtskilligt om den skurits, ned med drygt en tredjedel.

En fördel har dock de många orden och författarens fina, detaljerade iakttagelser: man hinner leva sig ordentligt in i de livsöden han tecknar. Man minns dem långt efter det man lagt boken ifrån sig. Sakta växer de fram ur boken och blir levande människor av kött och blod. Man upptäcker så småningom att det är en riktigt värdefull bok man håller på att bekanta sig med, även om den inte kan jämföras med Cronins föregående *Himmelrikets nycklar*.

Bokens huvudperson är en kvinna, Lucy Moore, som älskar sin svage, lite vinglige men innerst fine man, Frank, med en kvinnas hela älskarekraft. Helt går hon upp i omsorgerna för honom och vakar noga över hans välbefinnande. I de ögonblick hon helt får rå om honom är hon lycklig. Kärlek är för henne liktydigt med äganderätt. Hon betraktar omedvetet Frank som sin personliga privategendom.

Detta är hennes stora olycka. När maken dör efter olyckliga omständigheter, som hon själv blir medskyldig till överflyttas hela hennes starka äganderättskärlek på sonen, som också så småningom glider ifrån henne just för hennes "kärleks" skull.

Det är ett typiskt människoöde Cronin här tecknar. Och det är tyvärr mycket vanligare än man är benägen att tro, ty dessa slags människor döljer sig bakom så många

olika maskeringar. Men Cronin med sin fina iakttagelseförmåga och stora människokunskap lyfter varsamt bort den ena maskeringen efter den andra och blottar människan i all sin nakenhet. Men han gör det med den stora ömhet, humor, tolerans och förståelse, som utgör hans förnämsta egenskaper.

Typen Lucy Moore, som vill älska av hela sin själ och göra vilka uppoffringar som helst, blott hon får "rå om" föremålet för sin "kärlek", träffar vi ofta på bakom masken av till synes osjälvisk vänlighet och tjänande. Det finns i större eller mindre grad hos varje människa.

Kärlek har blivit språket mest missbrukade ord. Bakom det döljer sig många graderingar och variationer av egenkärlek. Man vill hos den man menar sig och kanske också vill och tror sig älska ha en värderingsmätare på sitt eget värde. Kärleksföremålet blir en relativitetsperson till en själv.

När Lucy Moore i sina båda relativitetspersoner maken och sonen icke längre kan spegla sin "kärlek" grips hon av en förstelning i sitt känsloliv. Hon sluter sig ännu mera inom sitt skal. Men i detta apatiska

Om vi i "Seklet" recensera en bok, ha vi därmed icke alltid förordat densamma utan endast givit ett exempel ur dagens bokmarknad.

Red.

tillstånd möter hon den Korsfäste i en liten katolsk kyrka, som blir det halmstrå hon likt en drunknande griper efter. I exalterad fanatism, som helt överensstämmer med hennes typ, går hon in "helt för Jesus", som i ett slag blir allt i hennes liv, men precis på samma sätt som tidigare hennes man och son varit. Hon vill offra allt för Jesus, eftersom han offrat sitt liv för henne. Hon går i kloster.

De interiörer Cronin ger av livet i det Belgiska kloster Lucy kommer till, hör ojämeförhållande till bokens värdefullaste avsnitt. Hans kritik mot klostrets sätt att tolka och förverkliga kärlekens religion de menar sig följa, är skoningslöst hård. Skildringen mås-

te med nödvändighet vara ensidigt karikerad, ty så omänskligt som livet levdes i detta nunnekloster, kan det icke tjäna som exempel på klosterliv i allmänhet, ty då skulle klostren för längesedan vara utplånade från jorden. Enbart det faktum att klosterväsendet alltjämt existerar och gjort det i så många århundraden, bevisar att det trots all skevhet och omänsklighet som förekommer innanför klostermurarna, även finns en starkt livsbejakande ådra, som förmår hålla klostren vid liv.

Men att klostren inte enbart varit bevarande kulturhårdar och religiösa oaser utan också stinkande pesthårdar av andlig förkrymthet, hat och allsköns otukt kan icke förnekas. Cronins skildring utgör ett intressant fast ruskigt vittnesbörd om detta.

Den slags skenkristendom som skildras här med en rikedom på avskräckande detaljer har varit och är alltjämt en av de största hindren för att Jesu livsbejakande kärlekslära icke vunnit större utbredning än vad den gjort på dessa tvåtusen år.

Den stackars Lucy finner lika litet lösningen på sitt livs gåta i denna klosterreligion som i något annat. Hon upptäcker i stället till sin fasa att den småaktiga anda som råder i klostret och de ständiga förödmjukelser hon får utstå, inte bara sugit ut alla hennes krafter och förtorkat hennes känsloliv, det har också dödat hennes tro på Jesus. Ty tron på Honom var bara baserad på en exalterad känsla och hade inga djupa rötter och kunde alltså icke frigöra henne.

Kärleken till maken, till sonen, till Jesus var hela tiden samma slags kärlek i meningslös upprepning — en missriktad äganderättskärlek, som hon med sammanbiten energi och okuvlig stolthet ville slå vakt om och därför med nödvändighet måste leda till det bittra öde som slutligen blev hennes.

Det är en bok som omöjligt kan lämna någon läsare oberörd just för problemets allmänmänsklighet.

Stilen är jämnare och kompositionen säkrare i denna bok än i författarens föregående. Men den fina humorn och nästan geniala iakttagelser och infall som glimmar fram då och då i den mycket ojämn men originellare boken *Himmelrikets nycklar* saknas här. Humorn finns, men den är mattare — mera utspädd så att säga. Men säkerheten i människoteckningen har Cronin utvecklat till mästenskap i denna bok. Det är stor konst att säga så väsentliga sanningar genom så vardagliga ord och händelser, som Cronin gör här.

A. J. Cronin: *Tre slags kärlek*.
Tiden,
Häft. 12: 50, inb. 15: —.

—X—

Kan en växt ha feber?

Ja, visst kan den ha feber, den är ju en levande varelse!

Du kan lätt prova själv. Tag två glasburkar, lägg i den ena ett tiotal oskalade potatisar, i den andra lika många som äro skalade. Sätt ned en termometer i var och en av burkarna — alltså måste du ha två termometrar och prova först att de visa lika temperatur — täck över med lock eller med pappskivor. Om en stund skall du finna att termometern i burken med den skalade potatisarna visar ett par grader högre temperatur än vad termometern i burken med de oskalade gör. Det bevisar således att potatisarna ha vad man kallar sårfeber.

Har en växt känsel?

Ja, visst har den det, den som andra levande varelser!

Slår du upp en bok om växter och läser om en tropisk planta som kallas "flugsmällan" så får du veta att denna växt har bladspetsar som se ut som ett par öronlappar. På öronlapparnas skivor sitta några kraftiga känselhår och så fort man petar på dem slå bladskivorna ihop. Meningen är att de skola fånga den, som satt sig på bladet, och om detta hade varit en insekt så hade den blivit fångad mellan de kupiga bladskivorna och sedan hade bladet ätit upp den. Denna blixtnabba rörelse av bladskivorna sedan känselhåren vidrörts visar tydligt att växten har icke bara känsel utan också någon sorts nervsystem och väl då också ett slags ledande vilja.

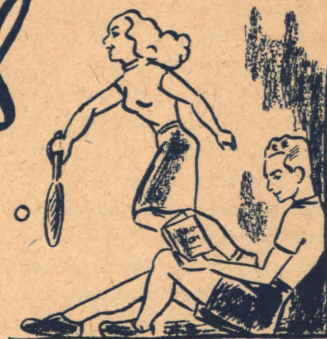
Har mor en akasia som krukväxt så vet du att bara man tar i ett bladskäft så lägger sig småbladen tillhopa i vad man kallar "sömnställning" och även det är ett utslag av känslighet. Den, som känner till vårt lands insektsätande växter, vet att såväl Daggörten (Drosera) som Tätörten (Pinguicula) rullar ihop sina blad sedan en insekt klistrats fast vid bladskivan, men denna rörelse går icke ögonblickligt som hos Flugsmällan.

Gör det ont när man sårar en växt?

Den frågan kunna inte vi människor svara på, men många mena att den som kan få feber av ett sår, den kan också ha smärtoförnimmelser. Andra anse att icke ens så pass högt organiserade varelser som fiskar skulle ha någon smärtekänsel, utan blott "känna obehag" när de såras. Därför mena dessa att det inte gör något om man får en ål levande.

Vem som har rätt är svårt att säga, men det är bäst att handla som om allt levande kunde känna icke bara obehag utan även smärta om de såras. Då komma vi att gå varsamt fram i naturens rike och icke tanklöst bryta av blad och blom.

Ungdomens sida

Hur är det fatt? Är Seklet verkligen så intressant, att tidsskriften stannar hos far och mor, så att ungdomarna ej får se den? Man kunde vara frestad att tro det av det fåtal svar att döma, som inkommit.

Så här svarar signaturen *Gunke*:

Därför att kroppar utvidgas vid värme och sammandraga sig vid avkylning. Vid värme stiger alltså kvicksilvret, emedan det tar större rum, och då det är kallt, tar det mindre rum och sänker sig. Anders Celsius var vetenskapsman, matematiker, astronom, fysiker och meteorolog. Död 1744.

Därför att luftens olika fuktighet och luftpelarens höjd utöva olika starkt tryck på kvicksilvret i koppen vid barometerns nedre enda. Ju högre man kommer på ett berg, desto mindre blir lufttrycket och barometern "faller". På grund därav blir höjdpunkten bestämd.

"Väderhatt" fick detta namn, därför att han kunde segla för alla vindar, således även i motvind, d. v. s. kryssa. När man kryssar, sätter man seglet snett, så att vin-

den träffar seglet på sidan. Om båten har köl, så driver den ej på sidan utan den går dit, där den gör minsta motståndet i vattnet, det är framåt.

VARFÖR? — DÄRFÖR.

Besvara nu dessa frågor:

1. Varför äta hund och katt gräs vid vissa tillfällen på sommaren, och vad menas med köttätare?
 2. Vad menar en gymnast eller en idrottsman med uttrycket "tänjning"?
 3. Bland myrarterna använder den krigiska amazonmyran samma slaguppställning på sin krigshär som Hannibal och Hindenburg, världens törhända största krigarsnillen. Hur ter sig denna uppställning och hur fullföljdes drabbningen?
- Lappländsk gåta:

Luden liten Lätta,
springer på stätta,
luden som ett får,
men har inget hår.

Vem eller vad åsyftas med denna rimgåta?

Det blir en bra ungdomsbok till den, som svarar riktigast och vars lösning vi först hittar i brevhögen.

Du vet att en människas känsloliv är så ömtåligt att det kan såras av onda och elaka ord, ja bara av ett surt och hårt sinne och dystra miner. Även ett djur kan känna sorg och smärta om det utsättes för vredeshandlingar, särskilt om det är husbonden, som blir vred. Se bara på en hund, som får en snäsig tillrättavisning. Den slokar med svansen, kryper ihop och smyger sig undan för att sedan när husbondens vrede lagt sig komma fram och söka stifta frid och hur glad blir den då icke om husbonden kommer med ett vänligt ord, en smekning?

De finnas som påstå att växter fara illa av att bemötas med likgiltighet eller med hårdhet och säkert kan du själv komma underfund med att i hem där mor pratar

med sina krukväxter, vårdar dem med ömmande kärlek, där trivas de och blomma så rikt att man förundrar sig.

Ser du, kärleken är den största makten på jorden och den som lärt sig att älska, den gör ingen illa och den möts av förtroende och tacksamhet och de som bli föremål för den kärleksfulla omvårdnaden svara med att söka giva av sitt eget bästa. Kärlek skapar kärlek och lycka!

Lär dig att älska allt levande, lär dig att älska den "döda" naturen också, och då skall du få känna hur lycklig och glad du blir. I kapp med den kärlek du ger växer kärleken omkring dig och så vandrar du i en värld där allt lyser och strålar och endast de goda anar varför det är så ljust i din närhet.

Till litet förströelse.

Pappa skall gå på sammanträde, mamma skulle iväg till husmodersföreningen, de stora barnen hade sina organisationer som kallade, jungfrun hade tänkt gå bort för att dansa, de små barnen... de blevo bara till besvär! Hur ofta ter det sig icke så i våra dagars hem? Alla organisationer i all ära, alla förströelser på de olika lokalerna utan klander, men vad blir det av det uppfostrande hemlivet? Låt oss samla hemmets alla medlemmar till en levande krets, en som håller ihop och gemensamt växer!

Nu ska vi sysselsätta hemmets medlemmar — först gäller det ungdomarna!

1. En skämtlek.

Tag några rena vischyvattenflaskor eller liknande. Håll ett glas mjölk i varje och ställ dem alla på ett bord. Några av de närvarande erbjudas att i kapp dricka ur mjölken, och sådana, som övat sig att dricka ur flaska, mena att nu ha de ett tillfälle att visa sin skicklighet. De anmällda ställas vid bordet med var sin flaska framför sig inom gott räckhåll och därefter bindas de till blindbockar. Under tiden kränger lekledaren stora nappar på flaskorna, men kom ihåg att det skall vara lika stora hål i alla napparna och rena skola de vara. Blindbockarna kommenderas att hålla vänstra handen på ryggen och sedan räknar man till tre — då fatta blindbockarna tag i var sin flaska och föra den till munnen. Vederbörandes miner när de uppfatta nappen ger säkert anledning till rungande skrattsalvor och när offren sedan skola suga i sig mjölken komma de snart underfund med att det är en svår konst, som säkert bäst klaras av dibarn. Det är inte så lätt att suga och släppa in luft i flaskan i lagom tempo — försöka duger!

Nu ska vi ta hand om de små barnen.

2. En billig leksak.

Spinta en lagom tjock sticka ur ett vedtrå. Skär ut ett hak på den rakaste sidan av stickan så att där blir någorlunda god fördelning mellan bösspipans längd och kolvens — det är nämligen en skjutande bössa, som vi skola göra. Sedan haket är klart tillformas undre sidan av stickan efter behag så att man kan urskilja pipa och kolv. Därefter skaffar man sig en gummi-snodd av så enkelt slag som de, vilka handlare använda för att lägga om mindre paket. Denna snodd spännes på bösspipans övre del från pipmynningen till haket. Om det behövs gör man en liten skåra i pipmynningen så sitter snodden bättre fast. Sedan kan jägaren sikta och med fingern peta snodden ur haket och med förvånande kraft och träffsäkerhet sprätter den iväg tvärs över ett rum eller ända upp i taket.

Detta enkla och kostnadsfria redskap roar barnen långt mer än vad man skulle

Är framtiden förutbestämd.

(Forts. fr. sid. 8.)

gifterna till Napoleon om hans död var följande. Så snart trumpetarna vid Napoleons livgarde hade blåst till anfall, hade Steingel sprängt fram. Plötsligt hade några steg framför honom en ovanligt stor kavalerist dykt upp. Vid anblicken av denne hade Steingel gett upp ett rop och suttit som förlamad. Först då denne ryckte framåt, hade han riktat ett hugg mot denne, vilket dock studsat mot hans pansar, varpå kroaten med ett raskt och väldigt hugg fällt Steingel till marken. — Denna händelse hade gjort så starkt intryck på Napoleon, att han kort före sin död ropat hans namn.

Följande är ett exempel på förutseende av en annans död. I tidningen "Times" den 16 augusti 1829 berättar H. Tucker: "Natten till den 11 maj 1812 drömde min svärfar Williams till Scorrierhus vid Rebruth i Cornwallis, att han befann sig i försalen till underhuset i London och ser där en man, som med en pistol i handen nedsköt en just inträdande herre, och man sade honom, att denne herre var skattkanslern lord Spencer Perceval. Denna dröm, som mycket uppskakade honom, hade herr Williams två gånger samma natt. Följande morgon omtalade han drömmen för bland andra även mig, och jag menade, att i drömmen kunde man väl föreställa sig, att skattelorden infunne sig i försalen till underhuset, men i verkligheten inträffade det aldrig. Jag var dock överraskad av, huru noggrant min svärfar beskrev försalen till underhuset och kanslern, vilka han aldrig sett. Förmiddagen den 12 maj erhöilo vi underrättelse, att Spencer Perceval föregående afton hade blivit skjuten i försalen till underhuset av växelagenten John Bellingham." — I detta fall kan tänkas, att även tankeöverföring medverkat, men det gör saken knappast mindre underbar.

Det är emellertid icke endast i drömmar, som framtiden kan framträda, utan även i andra slag av syner eller förmimmelser. Den berömda bildhuggaren Ernst Rietschel berättar i sin bok "Jugenderinnerungen", att han i sin barndom kände en lumpsamlare, som var en mycket egendomlig man. Han berättade mycket för barnen om astronomi och geometri, vari han hade goda

kunna tro och det bästa av allt är att detta slags bössa är absolut ofarlig. Är man litet duktig så kan man klippa några pappersdjur och ställa dem på lämpligt avstånd och skjuta på dem med gummisnodden och då är spänningen fullkomlig.

Barnen kunna leka jägare och smyga sig på villebrådet och för deras fantasier finns nu inga gränser. Vilja de jaga bufflar på prärierna eller isbjörnar vid polen eller varg i fjället eller helt enkelt skjuta rättor i källarn så går allt precis lika bra!

kunskaper. Han hade även förmågan att i händerna läsa människors öden. När han en dag mötte ett barn på gatan och såg i dess hand, förutsade han dess snara död. Denna inträffade tre timmar därefter. — Barn ha understundom själva förmåga av förutseende. En mor berättade för mig, att hon haft en gosse, som var tre år gammal. En dag började han sopa, städa och damma i rummet. Då hon frågade, varför han gjorde det, svarade han, att Jesus skulle snart komma och hämta honom. Dagen därpå blev han hastigt sjuk och dog samma dag. — En annan mor berättade, att hon haft en gosse, som var nio år gammal, ett ovanligt gott barn. Under ett par dagar hade han mycket talat om himmelen och att han snart skulle flytta dit. Då han var fullt frisk, hade hon ej mycket fäst sig vid talet. Men så var han i sällskap med andra pojkar och badade. Han hade därvid kommit ut på för djupt vatten och glidit under en pråm, så att de ej kunde få fram honom, förrän det var för sent.

I nästa avdelning skall jag tala om fjärrskådaren Anton Johansson och vad som kan ha någon betydelse av hans syner.

Målaren Marcus Larsson.

(Forts. fr. sid. 9.)

hade varit upp och sett på tavelmålningen. När han avlägsnat sig, hade Larsson brustit ut i ett hejdlöst skratt åt den lustiga figuren samt avmålade honom i ena hörnet. Emellertid hade den avmålade vänt om på gatan utanför och kommit tillbaka. När det blev bekant för målaren att den avmålade stod för dörren strök han i hast över porträttet och målade i stället dit en komet, som sedan fick kvarstå.

I Hälsingfors besökte Larsson Runeberg och hos denne stoppade han om hans gamla salsmöbel och de båda trivdes väl tillhoppa.

Härefter besökte han Petersburg, där han fick höga pris för sina tavlor. Han hade t. o. m. 18.000 kronor över efter allt festande och slöseri, då han 1862 begav sig till en utställning i London. Här väckte han till en början uppmärksamhet och erhöil bra betalning för tavlorna. Men han sjönk alltmer i dryckenskap, massmålade tavlor, som han t. o. m. lär ha gått omkring och utbjudit på gatorna i London. Han hade alltmer blivit en massmålare. Han brukade börja måla tavlan i ena hörnet och fortsatte till dess han inom kort tid kom ned till motsatta hörnet, då tavlan var färdig.

Efter några månaders vistelse i London avled han därstädes endast 39 år gammal 1864.

Sådant var i korthet levnadsödet hos en av vårt lands stora konstnärsbegåvningar.

Theodoros.

LITTERATURFÖRLAGET presenterar

härmed en samling böcker, som bör finnas på varje bokväs hylia.

<i>Vallberg:</i>	INTELLIGENSMÄTNINGAR OCH TIDSPejlingar	Pris 4:50
"	LAPPMARKENS SJÄL ...	1:95
"	ÖGONDIAGNOSENS GRUNDER	1:50
"	MYSTIK OCH REALISM	1:—
"	HURU JAG BLEV LEKMANNALÄKARE ...	1:—
"	TANDRÖTAN	1:—
"	VACCINATIONEN	0:50

Den omstridde och stridbare författaren kan inte undgå att tala till läsaren. Man försonas med honom även när man blir som mest förargad på honom. Bakom hans arbeten ligger ett helt livs forskarmöda, vilket emellertid inte gjort honom torr och tråkig. Böcker för tänkare och forskare.

Sinnett: VÄRLDEN PÅ ANDRA SIDAN 1:75

Finns det ett liv efter detta och fortsätter själen ett medvete liv sedan den skilts från den fysiska kroppen? Dessa frågor och hur det ter sig "på andra sidan", söker förf. besvara i denna bok.

N Y H E T.

Albert Svensson: DEN STORA HARMONIEN

Studier i mental praktik för förverkligande av livets helhet. Förf. är en skarp tänkare med filosofiska anlag.

TEOSOFISK LITTERATUR.

<i>Allen:</i>	VÅRA TANKEBARN	1:—
<i>Arundale:</i>	TJÄNANDETS VÄG	0:50
<i>Besant:</i>	DET HÖGRE LIVETS LAGAR	0:50
"	POPULÄR TEOSOFI	1:—
"	VÅRT LIV I TRE VÄRLDAR	1:—
"	DEN URÅLDRIGA VISDOMEN	3:50
	inb.	5:—
"	ESOTERISK KRISTENDOM	2:—
	inb.	3:—
"	HJÄRTATS LÄRA	0:50
	inb.	1:—
"	INLEDNING TILL YOGA	1:—

Blavatsky: PRAKTISK OCKULTISM inb. 1:—

<i>Hudson:</i>	ANDLIG REALISM	1:75
"	DAGLIGT LIV I ÄLVORNAS RIKE	1:—

Hülphers: OCKULTA NOVELLER ... 1:50

<i>Jinarajadasa:</i>	KRISTUS OCH BUDDHA	inb. 2:25
"	I HANS NAMN	0:50
"	JAG LOVAR	0:50

<i>Leadbater:</i>	LIVET EFTER DÖDEN ...	1:—
"	TEOSOFI	1:—
"	4:DE DIMENSIONEN ...	0:25
"	TEOSOFIENS GRUNDDRAG	0:50
"	DRÖMMAR	1:—
"	DET INRE LIVET. 2 del. inb.	3:—
"	MÄSTARNA OCH VÄGEN inb.	3:25
"	DEN MAGISKA DROGEN	2:—

v. d. Leeuw: GUDAR I LANDSFLYKT 1:—

<i>Rosenberg:</i>	ALKEMI OCH PLANETMYSTIK	0:25
"	SYMBOLER OCH ALLGORIER	0:25
"	MAKROKOSMOS OCH MIKROKOSMOS	0:25
"	ROSENKORSETS HEMLIGHET	0:25

Wedgwood: MEDITATION FÖR NYBÖRJARE

0:25

Wood: KARAKTÄRSTRÄNING

1:—

Sven Nilsson: TANKAR

1:—

Fielding: ETT FOLKS SJÄL

2:—

Ljungström: NU STUNDANDE VÄRLDSHÄNDELSE ...

2:—

Endast boks titeln säger att här rör sig om intressanta förhållanden.

Thomasson: ANTIKRIST OCH HANS TJÄNARE

3:—

En berättelse, som rör sig i det gamla Rom under förföljelserna av de första kristna, och boken för i tankarna det mäktiga eposet "Quo Vadis".

Rosenberg: MÄNSKLIGHETENS MORALFÖRFALL

1:20

*

På samtliga böcker tillkommer omsättningsskatt.

LITTERATURFÖRLAGET vill endast ha belåtna kunder och har därför satt i gång Litteraturförlagets bokförmedling, som innebär, att förlaget skaffar sina kunder vilken som helst bok från vilket som helst förlag eller antikvariat endast ni vet boks titeln eller författarnamnet. Beakta fördelen av att kunna göra bokinköpen på ett ställe.

Och till slut: Välkommen att träda i förbindelse med Litteraturförlaget! Mångsidig utgivning! Välordnad kundtjänst!

LITTERATURFÖRLAGET

Postadress: Box 634 Postgiro: 529 99
Kungstensgatan 46 Tel. 31 44 20
STOCKHOLM

V. Vallberg.

MÄNNISKOKUNSKAP

Ett par uttalanden om Människokunskap.

"Vad som gör denna bok så rik är främst, att en *livets lärjunge* talar däri. Att övervinna den själv-tillräckliga dödande egenkärleken och öppna hjärta och ögon är studiernas mening. Det är *forskning*. Och detta är den vackra solvägen i "Människokunskap", som innefattar kärnan i både historien och i naturen. Forskarens fråga är: Är det verkligen? icke: Är det möjligt? Det som är verkligt, är naturligtvis möjligt, även om man inte begriper det. Det mesta verkliga känna vi endast genom andras vederhäftiga vittnesbörd. Forskaren har då att undersöka vittnets vederhäftighet och tror på denna grund saken.

— Den som fått lärjungasinnet, har kunskapens nycklar och öppnar med glädje portarna till livets underbara hemligheter. Författaren har funnit det äkta språket i sin bok. Det är en hjärtats glädje över sanningarna, ett flärdlöst givande åt vandraren, som drager förbi, en dryck ur källan utan svek.

Som den sanne forskare författaren är aktar han sig för vittgående slutsatser och ställer en sund gräns mot vidskepligheten, fantasteriet, kvacksalveriet och den sensationella dumma nyfikenheten liksom mot vetenskapligt skryt och påveri. Det är en härlig bok, som därtill äger vetenskaplig syn på både nya och glömda livsområden."

"Jag undrar, om inte denna bok är 20—30 år före sin tid. Eller rättare sagt: Är det inte så, att författaren har guds-gåvan att se 20—30 år framför sin samtid. Jag kan inte undgå att tänka på framtidens forskning inom alla områden. Det vore önskligt att få blicka in i det stora mysterium, som omger oss, där vi gå fram i denna vidriga värld."

Inledning. Kroppsform och huvudform. Viljans frihet.

Morfologi. Carl Huters system. — Kretschmers system. — Den fyrdelade temperamentsläran. — Ledos' och Leclercq's system. — De planetära typerna. — C. G. Ljungs fyra (åtta) "psykologiska typer". — Lavaters fysionomilära.

Frenologi. Frenologiens historia. — Grundläggande synpunkter på frenologien. — Frenologiens grundformer. — Frenologisk orientering. — Galls frenologilära. — Frenologisk organlära. — Studiebilder.

Typer och diagnoser. Korta diagnoser över kända personer.

Iridologien och frenologien. — Den besjälande formen. — Radiologi. — Psykologi. — Etnologi. — Moralen och människan. — Människan och religionen. — Människokunskap och uppfostran. — Människokunskap och själavård.

437 sid. rikt ill. — Häft. 8: 50, inb. 11: 50.

Lappmarkens själ

av V. Vallberg.

Boken är ett kulturminne. Man följer förf. på husförhör, barndop och vid dödsbäddar, man upplever vitterhistorier och andra märkliga ting, som uppfyllde folkets liv och fantasi vid sekelskiftet och framåt. Förf. älskar sina fält och vidder. I hans "Ode till Lappmarkens höst" målar han sitt Lappland med hänryckning. "Fjällvärldens höst är en värld, som inte fantasien på avstånd kan skapa. Den är utomvärldslig i sin stämning och skönhet", säger han på ett ställe.

190 sid. 53 delvis unika ill.

PRIS 1:95

I bokhandel eller direkt från

Kalle Svensk vid gränspolisen

av Oscar Rönnbäck.

Kalle Svensk företar de mest djärva och spänningsmättade vildmarksfärder i skogar och fjällvärld, äventyr som fängsla från början till slut och skänka läsaren friska fläckar av romantik. Den läses sålunda inte enbart av äventyrsälskande pojkar, vilken den naturligtvis främst riktar sig till, utan alla som tycka om en välskriven äventyrsbok.

"Kalle Svensk vid gränspolisen" har av sina läsare betecknats som en av de bästa h e l s v e n s k a äventyrsböckerna.

240 sidar spännande lektyr.

PRIS 3:75

LITTERATURFÖRLAGET

Kungstensg. 46, Stockholm. Box 634 Postgiro 52999 Tel. 314420